

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה...למה?

(1) רש"י אסתר פרק ג פסוק ב
כרעים ומשתחוים - שעשה עצמו אלוה לפיכך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה

(2) ראב"ע שם
יכרע וישתחוה - ידועים ונכון מה שדרשו רז"ל כי צורת צלם וע"ז היו בבגדיו או על מצנפתו

(3) אסתר רבה (וילנא) פרשה ז
ר' פנחס אמר שני עשירים עמדו בעולם אחד לישראל ואחד לעובדי כוכבים ולא עמד להם ממונם אלא לרעתם, קרח בישראל שמצא אוצרות של כסף וזהב שהטמין יוסף, והמן בעובדי כוכבים לקח אוצרות מלכי יהודה וכיון שראה המלך את עשרו ועשרת בניו לפניו שרים עמד וגדלו ורוממו הה"ד אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וצוה המלך שיהו כורעים ומשתחוים לו, מה עשה המן עשה לו צלם מרוקם על בגדיו ועל לבו וכל מי שהיה משתחוה להמן היה משתחוה לעבודת כוכבים.

(4) אסתר רבה (וילנא) פרשה ז
מה אמר להם מרדכי למי שאומר לו מדוע אתה עובר את מצות המלך, ר' לוי אמר להם מרדכי משה רבינו הזהיר לנו בתורה ארז האיש אשר יעשה פסל ומסכה, ורשע זה עושה עצמו עבדת כוכבים

(5) תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ד דף לה טור א/ה"ב
אבל ברבים אפילו מצוה קלה לא ישמע לו כגון לוליוס ופפוס אחיו שנתנו להן מים בכלי זכוכית צבועה ולא קיבלו מהן אמר לא מתכוון משמדתכון ולא אתכוון אלא מיגבי ארנונין

(6) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד ב
כי עליו הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה... אחיהו לאיך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים ... א"ל קיסר אישדי לך גושפנקא וגחין ושקליה כי היכי דלימרו קביל עליה הרמנא דמלכא א"ל חבל עלך קיסר חבל עלך קיסר על כבוד עצמך כך על כבוד הקב"ה על אחת כמה וכמה אפקוהו למיקטליה אמרה להו אימיה יהבוהו ניהלי ואינשקיה פורתא אמרה לו בניי לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות אף היא עלתה לגג ונפלה ומתה יצתה בת קול ואמרה אם הבנים שמחה

(8) בראשית פרק לט
(ז) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף ותאמר שכבה עמי: (ח) וימאן ויאמר אל אשת אדניו הן אדני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש לו נתן ביד: (ט) איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחסאתי לאלהים: (י) ויהי קדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה: (יא) ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית: (יב) ותתפששו בבגדו לאמר שכבה עמי ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה: (יג) ויהי כראותה פי עזב בגדו בידה וינס החוצה:

(7) אסתר פרק ג
(א) אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את פסאו מעל כל השרים אשר אתו: (ב) וכל עבדי המלך אשר בשער המלך פרעים ומשתחוים להמן פי כן צוה לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה: (ג) ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך למרדכי מדוע אתה עובר את מצות המלך: (ד) ויהי כאמרם אליו יום יום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי פי הגיד להם אשר הוא יהודי: (ה) וירא המן כי אין מרדכי פרע ומשתחוה לו וימלא המן חמה: (ו) ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש עם מרדכי:

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קיי"ת תשע"ב

9) *The Aggadah: Haman sells himself as a slave to Mordechai (Targum Esther)*

It once happened that a city in India rebelled against Ahasuerus. In great haste troops were dispatched thither under the command of Mordecai and Haman. It was estimated that the campaign would require three years, and all preparations were made accordingly. By the end of the first year Haman had squandered the provisions laid in to supply the part of the army commanded by him, for the whole term of the campaign. Greatly embarrassed, he requested Mordecai to give him aid. Mordecai, however, refused him succor; they both had been granted the same amount of provisions for an equal number of men. Haman then offered to borrow from Mordecai and pay him interest. This, too, Mordecai refused to do, and for two reasons. If Mordecai had supplied Haman's men with provisions, his own would have to suffer, and as for interest, the law prohibits it, saying "Unto thy brother thou shalt not lend upon usury," and Jacob and Esau, the respective ancestors of Mordecai and Haman, had been brothers.

When starvation stared them in the face, the troops commanded by Haman threatened him with death unless he gave them their rations. Haman again resorted to Mordecai, and promised to pay him as much as ten per cent interest. The Jewish general continued to refuse the offer. But he professed himself willing to help him out of his embarrassment on one condition, that Haman sell himself to Mordecai as his slave. Driven into a corner, he acquiesced, and the contract was written upon Mordecai's knee-cap, because there was no paper to be found in the camp.

The bill of sale ran thus: "I, Haman, the son of Hammedatha of the family of Agag, was sent out by King Ahasuerus to make war upon an Indian city, with an army of sixty thousand soldiers, furnished with the necessary provisions. Precisely the same commission was given by the king to Mordecai, the son of Shimei of the tribe of Benjamin. But I squandered the provisions entrusted to me by the king, so that I had no rations to give to my troops. I desired to borrow from Mordecai on interest, but, having regard to the fact that Jacob and Esau were brothers, he refused to lend me upon usury, and I was forced to sell myself as slave to him. If, now, I should at any time decline to serve him as a slave, or deny that I am his slave, or if my children and children's children unto the end of all time should refuse to do him service, if only a single day of the week; or if I should act inimically toward him on account of this contract, as Esau did toward Jacob after selling him his birthright; in all these cases, a beam of wood is to be plucked out of the house of the recalcitrant, and he is to be hanged upon it. I, Haman, the son of Hammedatha of the family of Agag, being under no restraint, do hereby consent with my own will, and bind myself to be slave in perpetuity to Mordecai, in accordance with the contents of this document."

Later, when Haman attained to high rank in the state, Mordecai, whenever he met him, was in the habit of stretching out his knee toward him, so that he might see the bill of sale. This so enraged him against Mordecai and against the Jews that he resolved to extirpate the Jewish people.